

De Ark Ede

Toerusting in het seizoen 2019-2020

Aantekeningen bij de toerustingsdienst
op zondag 1 december 2019

4. Vrijheidsstrijders

n.a.v. Esther 4

In zak en as

Er breekt paniek uit in Susan (zie 3:15). Nu loopt er een man door de stad. De Jood uit de poort (zie 2:5, 21; 3:3). Duidelijk zie je dat het niet goed met hem gaat. Hij is namelijk in de rouw. Zijn kleding laat dit zien. Hij gaat in zak en as. Dat wil zeggen dat hij een ruwe kamelenharen mantel (bij wijze van jutezak) draagt en as op zijn hoofd en kleding heeft gestrooid. [Tussen hakjes: let op de betekenis van de vertaling voor de Nederlandse taal: veel uitdrukkingen en gezegdes zijn afkomstig uit de Bijbel. Naast beeldspraak voor diepe rouw, tekenen zak en as verzet, protest]. En niet alleen in deze stad zijn Joden in rouw, volksgenoten in het hele Perzische rijk (zie voor de omvang 1:1) delen dezelfde stemming. In no time is een heuse verzetsbeweging op gang gekomen.

Mordechai's bijzondere gedrag valt op. Let erop dat hij buiten de stadspoort blijft (verzen 2 en 6). Conform vigerende wetgeving. Merkwaardig: in de stad geen rouw en verdriet, maar louter vreugde, blijdschap. Toch trekt zijn actie de aandacht. De kamermeisjes en hofhouding van de koningin melden wat zij zien en horen aan Esther. De tekst wekt de indruk, dat de verhouding (etnisch, familiair) tussen Mordechai en Esther inmiddels bekend is. De koningin schrikt. Zij 'heeft zeer', zo staat er (vers 4). Prompt stelt Esther kleding beschikbaar. Alsof zij zeggen wil: 'Laten wij gewoon doen alsof er niets aan de hand is. Kleed je aan. Doe normaal.' Maar Mordechai weigert. Daarop stuurt Esther haar *personal coach* Hatach.

Inlichtingen

Mordechai blijkt goed geïnformeerd. Opnieuw (zie ook hoofdstuk 2 en vooral de verzen 21 e.v.). Hoe hij aan zijn informatie komt, wordt niet vermeld. Mordechai heeft iets van een inlichtingenofficier, een soort van Mossadagent. In ieder geval weet hij Hatach nauwkeurig te informeren. Met een kopie van de wet met toelichting. Hij is zelfs op de hoogte van Hamans financieringsplan (verzen 7 en 8). Aan deze inlichtingen voegt hij een dringend verzoek voor Esther toe. Zij moet naar de koning gaan. Om haar volk te redden van de ondergang. De situatie is ernstig, om niet te zeggen: rampzalig. Tot op dit moment is Esther passief. Andere hoofdrolspelers vervullen hun rol met verve. Esther volgde slechts de adviezen van neef Mordechai. Vanaf nu komt daar verandering in.

Reactie

Esther stemt niet meteen in met Mordechai's suggestie. Zij ziet risico's en werpt bezwaren op. Haar reactie volgt een patroon, want hier lijkt zij op onder anderen Mozes (die weigerde naar farao te gaan, zie Exodus 3 en 4) en Jeremia (die zijn roeping afwees, zie Jeremia 1).

Zij begint met te verwijzen naar de wet, het protocol, de hofregels (vers 11). Dat deed koning Ahasveros ook toen hij voor de eerste keer sprak (1:15). Bij die gelegenheid ging het over Vasti. Esther kan niet 'zomaar bij de koning binnenlopen'. Wetsovertreding leidt onherroepelijk tot de dood. De bodyguards (de vorstelijke veiligheidsdienst) zullen direct ingrijpen. Kortom: wat Mordechai voorstelt is onmogelijk.

Als de tweede argument voert Esther aan, dat Ahasveros al dertig dagen (= een maand) geen contact met haar heeft gehad. Iemand attendeert hierbij op de maandelijkse cyclus van de vrouw, menstruatie en voor Joodse vrouwen navenante religieuze reiniging. Maar wat nu gebeurt wijkt af van zijn gewoonte sinds hun vijf jaar geleden gesloten huwelijk (vergelijk 2:16 en 3:7). Opmerkelijk is dat de tekst een aanwijzend voornaamwoord gebruikt bij de periode dat Esther niet bij de koning is geweest: *deze* dertig dagen (zie Statenvertaling). Kennelijk een specifiek tijdvak. Welke dagen zijn bedoeld? Zijn dit soms de dagen waarin Haman zijn hoge positie kreeg en daarmee de gelegenheid om zijn desastreuze wet voor te bereiden? Verderop in de geschiedenis zullen wij zien dat Haman valt zodra de relatie tussen Esther en Ahasveros is hersteld.

Esther stemt niet meteen toe. Zij heeft hier twee argumenten voor. En met deze afwijzing keert Hatach terug naar Mordechai.

Voorzienigheid

Maar Mordechai laat zich niet uit het veld slaan. Hij realiseert zich dat alles hangt aan de durf van Esther. Maar verrassend genoeg heeft hij het ook nog over iets anders. 'Als jij het niet durft', zo zegt hij, 'is er wel uitkomst en redding van een andere kant' (vs. 14). *Makom*, staat in de tekst. Een mysterieus woord. De verteller doet zijn uiterste best het woordje 'god' te vermijden. Er zijn uitleggers die menen dat Mordechai hier denkt aan de hulp van menselijke kant denkt. Anderen zien in deze woordkeuze een impliciete verwijzing naar de HERE, Israëls God. Bij de roeping van

Mozes tot bevrijder van het volk, verschijnt God in ene brandende oliestruik. Als Mozes dichterbij komt, moet hij zijn sandalen uitdoen, 'want de plaats waar je staat is heilige grond' (*makom*, Exodus 3:5). En met *makom* wordt ook Jeruzalem bedoeld, de eeuwige stad met de heilige tempel, de stad van God. (Tussen haakjes: het jiddische Mokum voor Amsterdam hangt hiermee samen.) Van die plaats zal voor Israël redding komen. Als nu wordt verteld, dat 'van een andere plaats' redding komt, dat wil dat zeggen: van Gods kant.

En vragenderwijze voegt hij toe, of dit nu niet juist de reden is waarom Esther tot koningin is gekroond. Zou het niet nu het geschikte moment zijn om tot de koning te naderen? Aan het begin oordeelde Mordechai negatief over de positie van Esther: 'denk maar niet dat als Jodin je veilig bent in het huis van de koning.' Maar nu legt hij de nadruk op de positieve kant van haar positie. Mordechai lijkt te suggereren dat de koninklijke macht die Esther heeft verkregen onderdeel is van Gods plan om Zijn volk te verlossen. Toch blijft hier de naam van God zorgvuldig achterwege.

Intussen brengt Mordechai wel de thematiek van Gods voorzienigheid te sprake.

Advent

Gaandeweg gaat Esther overstag. Alsof zij inziet dat men God meer moet gehoorzamen dan mensen. Zoals Petrus beweert (zie Handelingen 5:29). Meteen gaat zij pragmatisch te werk. Zij schakelt de Joodse gemeenschap in en dringt sterk aan op vasten (dat gebeurt al, zie vers 3, lees o.a. 2 Samuël 12:16, Jeremia 14:12, Ezra 8:21,23, Nehemia 9:1). voor haar. Over voorbede gesproken... Drie dagen en nachten duiden op een bijzondere tijd, die wij niet al te exact moeten houden (denk aan de Here Jezus, drie dagen dood en in het graf, zie Marcus 8:31). Intussen onthult Esthers verzoek geloof in God!

De reactie van Ester klinkt op het eerste gehoor fatalistisch. 'Kom ik kom, dan kom ik om' (vs. 16). En welbeschouwd lijkt dit ook waar te zijn. Want, of zij zal sterven door het zwaard van Ahasveros, of zij komt om tijdens de genocide van Haman. Toch gaat zij.

Esther heeft iets weg van andere vrouwen die ingeschakeld zijn in Gods plan. Denk aan Sara. Zij lacht de opdracht weg. Wat haar aangezegd wordt, is onmogelijk. En toch... 'Zou voor de HERE iets te wonderlijk zijn?' (zie Genesis 18:12 e.v.). En denk in deze weken op de kerkelijke kalender (Advent 2019) aan Maria. Op de boodschap van Gabriël reageert zij verbaasd, hoe dat toch zou kunnen. Als hij het heeft uitgelegd, antwoordt Maria: 'Mij geschiedde naar uw woord' (Lk 1:38 SV). Deze vrouwen stellen zich ter beschikking van God. Zij worden ingeschakeld in Zijn plan en opereren onder Zijn zegen. Met het oog op de Messias en Gods Koninkrijk.

In dit perspectief gloort het licht van Christus in Esther 4. Zouden Mordechai en Esther geen hoog spel hebben gespeeld en niet adequaat zijn opgetreden, dan was het hele volk van God uitgeroeid en zou de Here Jezus Christus niet geboren zijn! Zij strijden voor de vrijheid.

De Heidelbergse Catechismus (een eigentijdse weergave door dr W. Verboom)

Zondag 9

Vraag 26: Wat bedoel je met de woorden: 'Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper van hemel en aarde'?

Antwoord: Dat de Vader van onze Here Jezus Christus, die alle dingen heeft geschapen, onderhoudt en regeert, om Jezus' wil mijn God en Vader is.

zondag 10

Vraag 27: Wat betekent dit?

Antwoord: Dat God voor mij zorgt als een Vader, Hij voorziet in alles in mijn leven en keert zelfs het kwade ten goede. Daarom vertrouw ik me helemaal aan hem toe.

Vraag 28: Wat houdt dit in voor je geloof?

Antwoord: Dat ik in tegenspoed geduldig kan zijn en in voorspoed dankbaar, en dat ik vertrouwen heb voor de toekomst.

Gespreksvragen

1. Lees Esther 4 (nog eens) nauwkeurig. Schrijf een ? bij wat je moeilijk vindt. En een ! bij wat je mooi vindt. Bespreek deze aantekeningen met elkaar.
2. Mordechai is niet de enige die 'in zak en as' zit. In het hele Perzische rijk is een Joodse verzetsbeweging op gang gekomen. Wat leer je hiervan? Maak dit concreet.
3. Hoe herkenbaar is Esthers eerste reactie? Deel ervaringen met elkaar.
4. Ten slotte stelt Esther zich ter beschikking (van God). Vergelijk haar eens met bijvoorbeeld Sara en Maria. Noem ook anderen. Ben jij beschikbaar? En hoe dan?
5. Bespreek met elkaar zondag 10 uit de Heidelbergse Catechismus. Hoe verhouden Gods voorzienigheid en menselijke verantwoordelijkheid zich tot elkaar?
6. Esther schakelt de Joodse gemeenschap te Susan in (vers 16). Vergelijk hun houding met die van de eerste christengemeente te Jeruzalem (Handelingen 4: 24, 12:5,12). Hoe gebeurt dit tegenwoordig in de kerk, in de Arkgemeente?